

Træthed & søvn

April 2020

Tina K Thomsen

Hvad er senfølger?

Kort fortalt er senfølger en forandring eller en bivirkning efter en kræftsygdom eller kræftbehandling.

Årsagerne til senfølgerne er stadig diffuse, og forskerne ved ikke, om det er kemoterapien, strålerne, antihormonbehandlingen eller det traume det er at have kræft, som udløser senfølgerne.

Senfølgerne kan vise sig et stykke tid efter endt behandling eller først flere år efter.

Nogle af bivirkningerne er kroniske, mens andre er midlertidige og aftager over tid.

Det er meget forskelligt, hvilke senfølger man har og i hvor stort omfang, de påvirker ens hverdag.

Fysiske senfølger

Føleforstyrrelser

Mave/tarm problemer

Smerter i muskler og led

Lymfødem

Slimhindeproblemer – herunder
skedetørhed og mundtørhed

Arvævsdannelse

Træthed

Problemer med balancen

Søvnløshed

Sexlivet påvirkes/ophører

Syn og hørenedsættelse

Hjerteproblemer

Tinnitus

Kramper

Tidlig overgangsalder herunder
svedeture og knogleskørhed

Lungeskader

Halsbrand

Vægtøgning

Træthed

Et usynligt handicap

Træthed er et usynligt handicap.

Dvs. det kan ikke ses.

Træthed kan ikke måles eller testes objektivt, så det kan være svært at dokumentere sin træthed!

Konstant dilemma i træthed

Det man
gerne

Det man
rent faktisk

vil

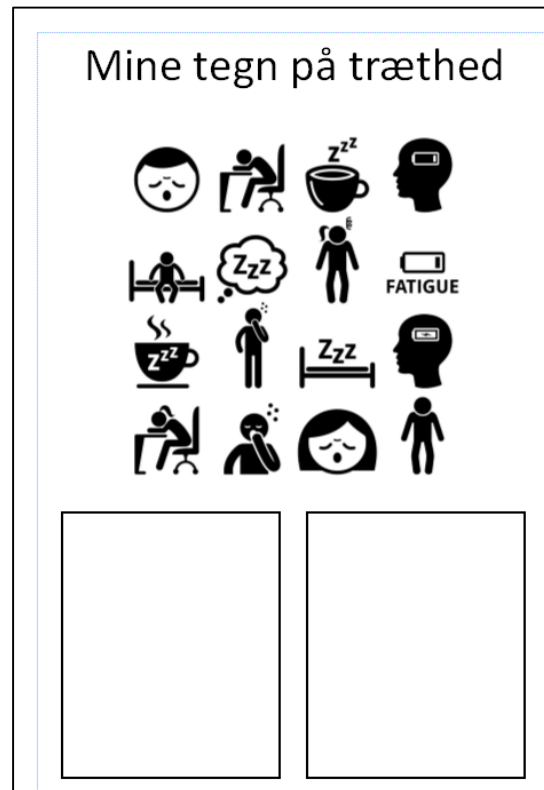

kan

Hvad kan man gøre med sin træthed?

Det vigtigste: At man lærer sine træthedstegn at kende og øver sig i at genkende dem i hverdagen!

Eksempler på træthedstegn

”Træt i hovedet”

”Dårlig koncentration”

”Tung i kroppen”

”Min højre arm og fod bliver tung”

”Dårlig koordination – Taber ting og bliver kluntet”

”Hovedpine”

”Irritabel og sur”

”Bliver ked af det”

”Svært ved at finde de rigtige ord”

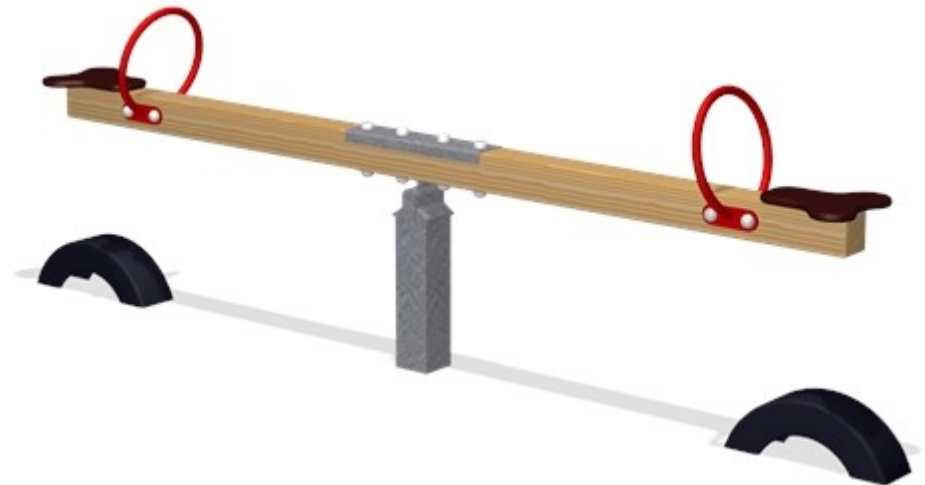

Konstant dilemma i træthed

Sæt realistiske mål.

Ligevægt mellem det man
vil ↔ kan.

Forskellige træthedsformer

**Fysisk
træthed**

**Mental
træthed**

**Psykologisk
træthed**

**Somatisk
træthed**

**(Psyko-
social
træthed)**

Forskellige træthedsformer

**Fysisk
træthed**

Beskrivelse:

Kommer efter fysisk anstrengelse enten idræt eller fysisk arbejde fx i haven

Hvile hjælper

Forskellige træthedsformer

**Somatisk
træthed**

Beskrivelse:

Somatisk træthed er relateret til fysiske sygdomme.

Forskellige træthedsformer

Beskrivelse

Kommer efter mental eller kognitiv anstrengelse fx situation hvor du skal koncentrere dig eller får mange input fra f.eks. mange mennesker.

Trætheden ophobes, men bliver mindre efter hvile.

- Kan komme pludseligt og hurtigt uden forvarsel, og føles som en udmattelse hvor det er umuligt at fortsætte det du er i gang i.
- Koncentrationsproblemer
- Opmærksomhedsbesvær
- Trætheden varierer - oftest mest energi om morgenen/efter hvile (modsat den psykologiske træthed)
- Kræver langstidsrestitution efter overanstrengelse

Forskellige træthedsformer

Psykologisk træthed

Beskrivelse.

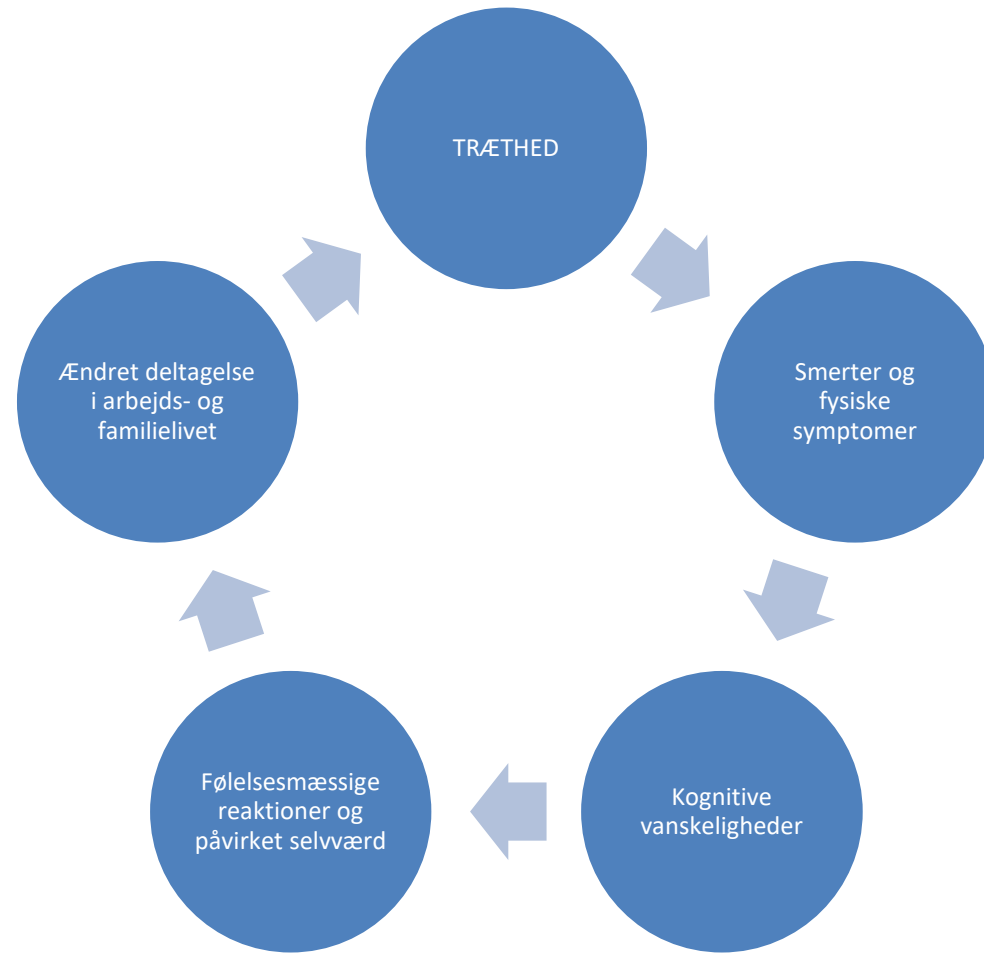
Karakteriseret ved nedsat motivation og interesse.

Kommer ofte i forbindelse med lette/mellem depression og angst. En følelse af uoplagthed og energiforladthed.

Forsvinder ikke ved ikke ved hvile.

Initiativ og energiforladt helt ofte værst om morgenen og lysner op ad dagen.

Sammenhæng mellem symptomer og vanskeligheder

Hvad kan man gøre med sin træthed?

Lær at disponere over dine resterende kræfter / energi

Før dit kræftforløb

Efter dit kræftforløb

Hvad kan man gøre med sin træthed?

Hold mange pauser og/eller hvil

Del opgaverne / aktiviteterne op i overskuelige små
"bidder"

Hvad kan man gøre med sin træthed?

LIVSTIL – Måden du vælger at leve på

Mad - Spis sundt!

Sørg for et stabilt blodsukker!

Evt. mange mellemmåltider

Undgå for meget sukker.

Hvad kan man gøre med sin træthed?

LIVSTIL – Måden du vælger at leve på

Medicin/Kosttilskud

Få evt. tjekket i en blodprøve hos lægen om der er nogle mineraler og vitaminer du mangler.

Er din medicin sløvende
– findes der evt.
et andet præparat?

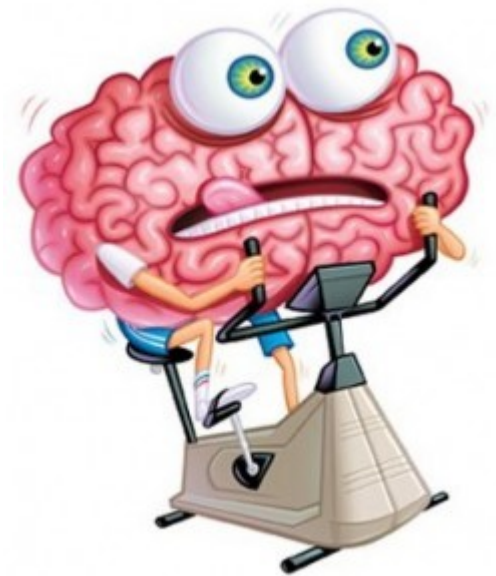
Hvad kan man gøre med sin træthed?

LIVSTIL – Måden du vælger at leve på

Motion

”Det koster energi at få energi”

Hvad kan man gøre med sin træthed?

LIVSTIL – Måden du vælger at leve på

Få nok søvn

Sørg for at have et fornuftigt søvnmønster

Voksne skal have min. 7,5 times søvn.

"Man bør sove regelmæssigt hver nat. Det er ikke optimalt, at man udvikler søvnmangel i løbet af ugen, for derefter at 'sove ud' i løbet af weekend."

Kilde: Netdoktoren.dk

SØVNDAGBOG

SØVNDAGBOG

SØNDAG

UDFYLDES OM MORGEN

Hvad foretog jeg mig timen inden jeg gik i seng:

_____

I går aftes gik jeg i seng kl _____ og slukkede lyset kl _____

Jeg vågnede _____ gange i løbet af natten.

Ved hver opvågning var jeg vågen i _____ minutter.

I morges vågnede jeg kl _____ og stod op kl _____

Total søvnlægde _____ timer _____ minutter.

UDFYLDES INDEN DU SOVER

Har du gået en tur i dag (sæt kryds) _____ JA _____ NEJ

Har været ude i dagslys i _____ minutter

Motion: _____

Antal kopper kaffe _____ Alkohol _____

Har du taget en lur? Antal minutter _____ kl _____

Hvordan har du haft det i dag? _____